

شکاف کام (Cleft palate)

الف . تعریف :

شکاف کام و لب نقایص مادرزادی هستند که در آن بافت دهان یا لب در خلال تکامل جنین به خوبی تشکیل نشده اند. البته شکاف کام و لب جزء نقایص مادرزادی قابل ترمیم اند.

شکاف لب به شکل یک سوراخ یا شکاف باریک در روی پوست لب بالا است که می تواند تا بینی گسترش یابد. شکاف کام یک سوراخ در سقف دهان و حفره بینی است . بعضی از بچه ها هم شکاف کام و هم شکاف لب دارند و برخی دیگر یکی از شکاف ها را به تنهایی دارند . پسر ها به نسبت دختر ها بیشترین شکاف لب مبتلا می شوند. در حالی که دخترها بیشتر به شکاف کام مبتلا می شوند .

ب . انواع شکاف ها :

سه نوع متفاوت از شکاف ها وجود دارد :

۱ . شکاف لب بدون شکاف کام

۳ . شکاف کام بدون شکاف لب

۴ . شکاف لب و کام با هم

ج . علت :

علت ایجاد این شکافها ناشناخته است . اما پزشکان معتقد اند که محیط و ژنتیک هر دو در ایجاد شکافها موثر اند . (مثل مصرف داروهای ویژه یا استفاده از الکل در دوران بارداری) . اگر خانواده ای دارای یک فرزند یا والد مبتلا به شکاف باشد، احتمال ابتلا در سایر فرزندان نیز افزایش می یابد.

د . علائم و تشخیص :

شکاف لب و کام علائمی در ظاهر صورت کودک ایجاد می کنند که معمولا حتی در سونوگرافی های قبل از تولد نیز قابل تشخیص می باشد. در غیر اینصورت بلافاصله بعد از تولد تشخیص داده می شود .

ه . مشکلات مربوط به شکافها :

بچه مبتلا به شکاف کام و لب مستعد سرما خوردگی، کاهش شنوایی، اشکال در سخن گفتن و مشکلات دندانی مثل نبودن یک دندان، دندان زیاد یا نابجا یا بدشکل می باشد. این کودکان مستعد عفونتهای گوش نیز می باشند که بدلیل عملکرد ناقص شیپور استاش گوششان می باشد. این شیپور قادر به تخلیه آب از گوش میانی به گلو نمی باشد. مایع، باعث فشار در گوش شده و گاهی عفونی نیز می شود . به همین دلیل، در این کودکان لوله های ویژه ای طی عمل جراحی ترمیمی اولیه داخل پرده گوش قرار داده می شود . تا از عوارض فوق جلوگیری شود .. مکیدن برای کودکی که شکاف لب دارد مشکل است . در حالیکه کودک مبتلا به شکاف کام دارای مشکلاتی در حفره بینی به هنگام تغذیه می باشد. جهت تغذیه این نوزادان سر پستانکهای ویژه ای تهیه شده است تا به کودک جهت تغذیه ، کمک کند .

و . درمان :

جهت درمان کودکان مبتلا به شکاف ها، تیم درمانی شامل اعضاء زیر همکاری می کنند

۱ . جراح کودکان

۲ . متخصص گوش حلق و بینی

۳ . شنوایی سنج

۴ . ارتودنسیست

۵ . دندانپزشک

۶ . گفتار درمانگر

۷ . روانپزشک

۸ . پرستار

۹ . متخصص ژنتیک

کودک با یاد از نظر شنوایی، گفتار، تغذیه، دندانها و عواطف بررسی شود و اقدامات لازم برای او انجام پذیرد .
در مان اصلی شکافها جراحی است که معمولا در سنین ۱۸-۱۲ ماهگی انجام می گیرد . شکاف لب اغلب به یک عمل جراحی ترمیمی نیاز دارد . بویژه اگر یک طرفه باشد. در طی این عمل جراح یک برش دو طرف شکاف ایجاد می کند، که از لب تا سوراخ بینی امتداد دارد و سپس دو طرف به همدیگر بخیه می شوند .

شکاف لب دو طرفه ممکن است به دو جراحی نیاز داشته باشد . جراحی شکاف کام به دلیل نیاز به ساختن یک کام جدید مشکل تر است ایجاد کام جدید باعث کاهش شانس عفونتهای گوش میانی ، بهبود در رشد دندانها و استخوانهای صورت کودک و پیشرفت تغذیه و توانایی سخن گفتن می شود . جهت ترمیم شکاف کام چندین جراحی انجام می شود . که وابسته به عمق و بزرگی سوراخ می باشد .

جراحی ها معمولا ۶ ماه یکبار انجام میشوند که جراح کودکان طی ویزیت ها ی مکرر زمان انجام جراحی را برای کودک پیش بینی می کند .

ز . مراقبتهای دهانی و ارتودنسی :

کودک مبتلا به شکاف کام و لب باید زیر نظر دندانپزشک باشد تا مراقبتهای دندانى و در صورت لزوم ارتودنسى انجام گیرد تا به ردیف کردن دندانها کمک کند و هر فاصله ای را که به دلیل وجود شکاف ایجاد شده بهبود ببخشد.
در مان ارتودنسى معمولا با رویش اولین دندان دائمى شروع می شود و کودک جهت انجام اقدام لازم باید زیر نظر ارتودنسیست باشد ، تا قبل از رویش دندانهای دائمى مراقبت از دندانها و مسواک زدن آنها به شکلی که دندانپزشک آموزش می دهد انجام گیرد.

ز . مشکلات مربوط به سخن گفتن :

صحت کردن کودکان مبتلا به این ناهنجاری ها با مشکلاتی روبرو است . شکاف می تواند صدای تو دماغی و غیر قابل فهم ایجاد کند. بهمین دلیل در سن ۶ ماهگی و سپس ۱۸ تا ۲ سالگی کودک باید توسط گفتار درمانگر ویزیت شود .
برخی مشکلات گفتاری ، کاملا با جراحی بر طرف می شوند . اما برخی نیاز به اقدامات اضافه تر، تمرینات مکرر با گفتار در مانگر و حتی جراحی های بعدی دارند.

ح . نحوه برخورد با مشکلات عاطفی و احساسی :

اغلب مردم جامعه ما روی ظاهر افراد توجه دارند . فرد دارای شکاف ظاهری متفاوت با بقیه دارد که میتواند اعتماد به نفس فرد را خدشه دار کند . بهمین دلیل پدر و مادر باید محیطی گرم وعاطفی را برای کودک فراهم نمایند و کودک باید بداند که پدر و مادر او را پذیرفته اند و احساس خوبی در مورد او دارند . باید به کودک اجازه تصمیم گیری و ریسک کردن داده شود تا احساس ارزش کند و اعتماد به نفس بیشتری پیدا کند . هرگز نباید کودک را به خاطر مشکلش سرزنش کرد و یا دست انداخت . با این وجود اگر کودک از نظر اعتماد به نفس مشکل دارد بهتر است با یک روانشناس مشورت کرد .